

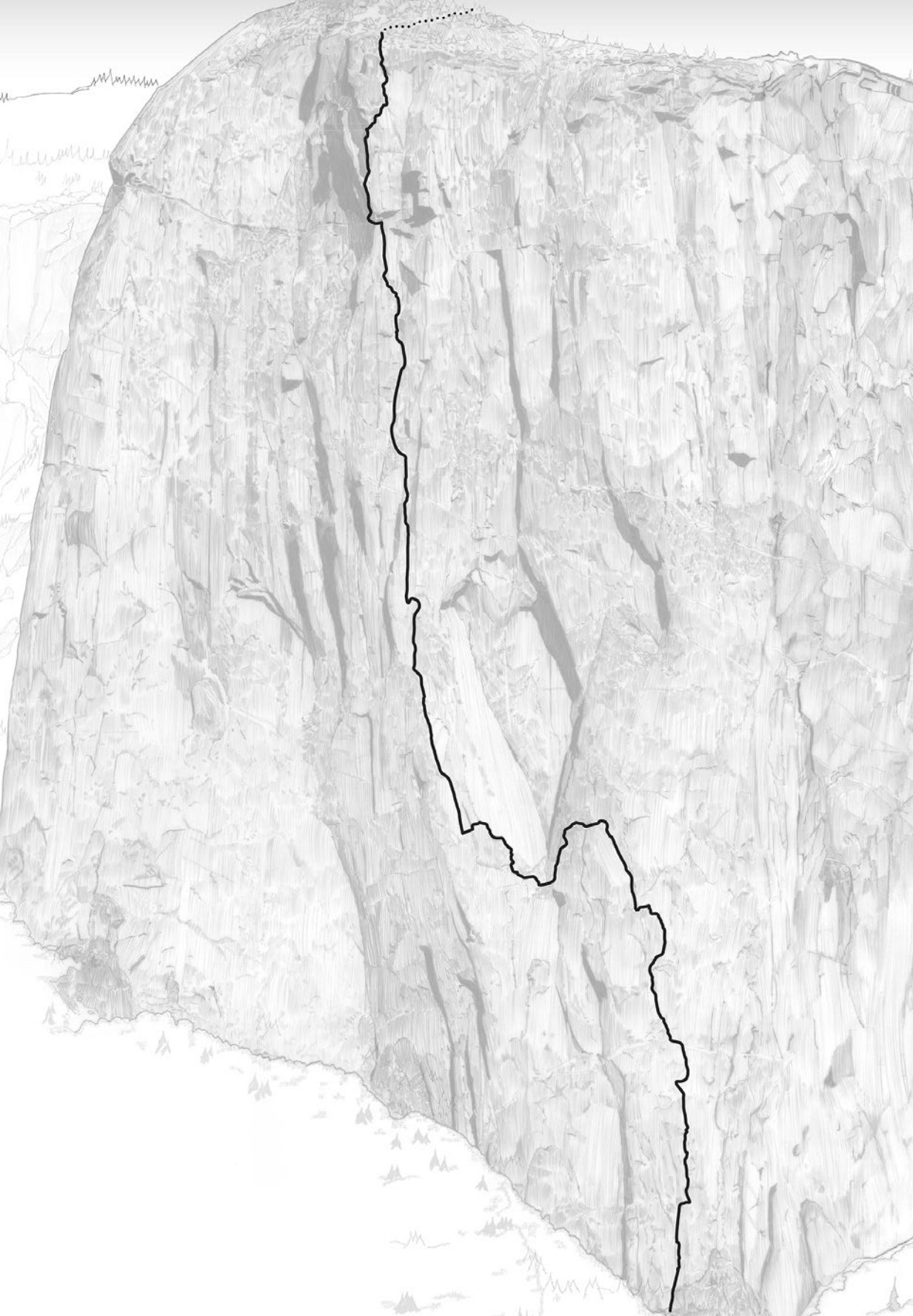
Mark
Synnott

VÝSTUP NA EL CAPITAN

Za hranou
možného

O Alexi Honnoldovi a o všem,
co vedlo k jeho „nemyslitelnému“
výstupu bez jištění

GRADA

Mark Synnott

VÝSTUP NA EL CAPITAN

Za hranou
možného

O Alexi Honnoldovi a o všem,
co vedlo k jeho „nemyslitelnému“
výstupu bez jištění

GRADA PUBLISHING

VÝSTUP NA EL CAPITAN – ZA HRANOU MOŽNÉHO

Mark Synnott

Přeloženo z originálu **THE IMPOSSIBLE CLIMB** vydaného v USA
v roce 2018 nakladatelstvím Penguin Random House LLC.

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 9825. publikaci

Překlad René Souček
Odpovědný redaktor Martin Jun
Jazyková korektura Ondřej Kučera
Grafická úprava a sazba Miroslav Ferdinand
Počet stran 368
První vydání, Praha 2024
Výtiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

Ilustrace na titulní straně Clay Wadman, climbingmaps.com
Fotografie Cathedral Ledge na str. 13 © Peter Doucette
Fotografie Great Tranga na str. 79 © Mark Synnott
Fotografie El Capitanu na str. 197 © Christian George

Cover photo © Tom Evans
Copyright © 2018 by Mark Synnott
Czech translation © 2024 Grada Publishing, a.s.

First published as *The Impossible Climb: Alex Honnold, El Capitan, and the Climbing Life* in 2018 by DUTTON, an imprint of Penguin Random House LLC.
All rights reserved

ISBN 978–80–271–7676–2 (ePub)
ISBN 978–80–271–7675–5 (pdf)
ISBN 978–80–271–5096–0 (print)

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

*Pro Tommyho,
Lillu,
Matta,
Willa
a Hampton*

Obsah

Úvod.....	9
-----------	---

ČÁST PRVNÍ

Mládí.....	13
„Hon plánuje free solo na El Cap“	15
Parta šílenců.....	21
Stonemasters	31
Stone Monkeys	50

ČÁST DRUHÁ

Profesionální svět.....	79
Jak si lezci začali mastit kapsy.....	81
Tajná zbraň, Pan Jistota a Siao Pchung.....	129
Neziskovka.....	160
Tajemné Dawn Walls	174

ČÁST TŘETÍ

Na vrcholu.....	197
Amygdala.....	199
Zdroj	213
„Je prostě skvělá“	241
Zábava	296
Poznámka autora.....	339
Poděkování	343
O autorovi	348
Slovníček vybraných horolezeckých pojmu a slangových výrazů.....	349

Úvod

V Příkopu, jak lezci někdy Yosemitekému údolí říkají, panuje letní žár obvykle až do září, ale dneska se přes noc přihnala studená fronta. Slabé slunce, které bylo skrz hustě zataženou oblohu sotva vidět, se pomalu šinulo po horizontu k východu. Vzduch prosycovaly drobné kapičky vody. Alexe napadlo: *Nezačne mi teď skála klouzat?* Ale tření se zdálo být v pohodě, asi proto, že prudký vítr vysušoval kámen stejně rychle, jak ho vlhkostí nasáklý vzduch smáčel. Skála však vyzařovala šedivý syrový chlad, který mu byl nepříjemný na nohy. Začaly mu trochu znecitlivovat prsty a boty číslo čtyřicet dva jako by na ledovcem vyleštěné žule už tak dobře neseděly. Měl si vzít jednačtyřicítka.

Když Alex před lety poprvé zvažoval free solo na El Capitan, sepsal si seznam všech klíčových míst na Freerideru, tedy částí, které si bude muset pečlivě nastudovat a důkladně nacvičit. Traverz na Round Table Ledge, Enduro Corner, Boulder Problem, sestup na Monster a plotny v šesté lanové délce, což je úsek necelých dvě stě metrů nad nástupem, se kterým se zrovna teď pral. Z nejrůznějších klíčových míst na devět set metrů vysoké cestě ho tenhle strašil nejvíc, a to z jednoduchého důvodu: leze se jen na tření, úplně bez chytů nebo stupů. *Jako když lezeš nahoru po skle*, řekl si v duchu Alex.

Musel myslet na to, že tady ho ta skála už sundala. Má sice obtížnost jen 5.11, která už vyžaduje velkou zdatnost, ale je to o tři stupně méně než Alexovo maximum 5.14. Na rozdíl od převislých vápencových cest v Maroku, kde stačilo „podrtit lištu“, vyžadovalo tohle klíčové místo svěřit všechno jen lezení na tření a spoléhat se na přilnavost

gumové podrážky ke skále. Jestli bota dobře přilne, závisí na mnoha faktorech, především na úhlu, pod kterým proti skále tlačí. Nejlepšího úhlu se docílí co největším odklonem těla od stěny, samozřejmě tak, aby nedošlo k jeho zvrácení dozadu. Díky tomu noha tlačí na skálu víc kolmo, což maximálně zvyšuje tření. Čím uvolněnější přitom lezec je, tím lepší pocit z přilnutí podrážky ke skále má. Nervózní nebo ustrašený lezec se však naopak instinktivně naklání ke skále a rukama hledá nějaký neexistující chyt. Když se spoléhá na křehkou rovnováhu mezi potřebnou přilnavostí bot a balancováním kolem bodu zvratu v situaci s fatálními následky, jsou to pro lezce ty nejobávanější pohyby.

Alex tenhle úsek El Capu lezl už dvacetkrát a jednou přitom spadl. Tenhle lezecký maniak, co si už od střední vede číselné záznamy o každém svém výstupu, si uvědomoval, že 5 procent jeho pokusů o tenhle pohyb se mu nepovedlo. Jenže to nebyla žádná fatální situace, protože půl metru pod pasem měl lano cvaklé k nýtu.

Celých devět let, tedy skoro třetinu svého života, byl posedlý touhou vylézt na El Capitan bez jistění. Teď už měl všechny situace, které přitom mohly nastat, dokonale zanalyzované. „Některé věci jsou tak super, že kvůli nim stojí za to riskovat všechno,“ řekl mi v Maroku. Tohle bylo poslední velké free solo na jeho seznamu, a kdyby se mu podařilo, mohl by se třeba už zklidnit, možná se oženit a založit rodinu nebo věnovat víc času své nadaci. Miloval život a neplánoval ho opustit mladý a ověčený vavříny slávy. A právě proto mu pravděpodobnost jedna ku dvaceti připadala moc vysoká. Tenhle pohyb potřeboval zvládat i na všech ostatních klíčových místech skoro na sto procent.

Jenže Alex teď na nic z toho nemyslel. Roky lezení ho naučily nenechat se na skále ničím rozptylovat. Proslavil se přece i tím, že dokáže svůj strach strčit do krabičky a tu zasunout do nějaké hodně zapomenuté přihrádky kdesi v mozku. Veškeré životní otázky nebo analýzy si ponechával na dobu, kdy seděl ve své dodávce, chodil po horách nebo jezdil na kole. Na skále si prostě užíval lezení a myslel jen na to, aby všechny pohyby dělal co nejlépe.

Jeho aktuální lezecká rovnice se skládala z nejrůznějších detailů, které si možná ani plně neuvědomoval: nebyl si zrovna jistý pocit v pravé noze, protože měl lehce zdřevěnělý palec, mozol na špičce levého ukazováčku se mu na studené skále zdál hrozně hladký, jeho periferní vidění, klíčové pro zachycení všech jemných nerovností a prohlubní ve skále, nebylo ideální, protože měl přes hlavu kapuci.

V 60. letech, při prvním úspěšném výstupu na El Cap, tady jeho předchůdce vyvrtil do skály půlcentimetrovou díru, zatloukl do ní expanzní nýt, cvakl k němu stoupací žebříček a postavil se do třmenu, aby nad tu prázdnost dosáhl. A ten nýt (od té doby už vyměněný za mnohem pevnější verzi z nerezové oceli o průměru skoro centimetr) tu pořád byl, hned vedle Alexova kotníku.

Alex balancoval na levé noze, pravou nohu přesunul hodně vysoko a přitiskl palec jen na tření na holou skálu, sklopenou pod úhlem pětasedmdesát stupňů. Na potřebné tření spíš věřil, než že by ho nějak extra vnímal, a tak tenhle stup zatížil celou vahou svého těla.

Drželo to. Ale jen na vteřinu.

Lezečka mu ustřelila a jeho dlaně položené na hladké plotně bez chytů nemohly nelítostně gravitaci nijak vzdorovat. Začal nabírat rychlost, pak pravou patou narazil na výstupek ve skalní stěně a pořádně mu prasklo v kotníku. Než stačil zaregistrovat jakoukoli bolest, lano přivázané k jeho sedáku se napnulo a on se zastavil. Mohl to být krátký, rutinní pád, jenže Alex se rozhodl nevyužít nýt jistící tohle klíčové místo, protože si chtěl vyzkoušet pocit na tomhle úseku Freerideru bez lana. Pohupoval se asi devět metrů pod bodem, odkud spadl.

„Jau, jau,“ zakňourala Sanni, která teď byla jen tři metry vpravo pod Alexem. Když letěl vzduchem, snažila se dobrat lano, aby jeho pád zkrátila. Levou rukou dobírala, pravou měla u boku. Když Alexových 72 kilo narazilo na konec lana, vytáhla síla jeho pádu Sanni prudce nahoru k jistícímu bodu, strhla ji k odsedce a její levá paže přitom narazila do studené žuly.

„Jsi v pohodě?“ zeptal se jí Alex.

„Jo, to bude jen modřina,“ zavolala rychle s přerývaným dechem.
„A ty?“

„Snad jo, ale kotník je asi v hajzlu.“ Alex se podíval na nohu: pravý kotník mu začínal otékat. Na stěně kolem byly stříkance jasně červené krve. Zamáčkkl prsty do kolena. Bylo jako houba a plné tekutiny, jako by v něm něco prasklo.

„Zkusím tu nohu zatížit,“ řekl. Přesunul nohu na malou skalní polici, aby se o ni mohl opřít. Ucítil prudkou bolest. „No, nic moc. Děsně to bolí.“

Alexův první útok na Freerider v téhle sezóně mohl dopadnout podstatně hůř. Kdyby to zkoušel bez jistění, ležela by teď na úpatí stěny jeho mrtvola.

CATHEDRAL LEDGE, NEW HAMPSHIRE

ČÁST PRVNÍ

Mládí

„Hon plánuje free solo na El Cap“

Jimmy Chin se zhluboka nadechl, nafoukl tváře a pomalu vydechl. „Musím ti něco říct,“ řekl šeptem. „Dokážeš udržet tajemství?“ Stáli jsme těsně proti sobě namačkaní v kabinové lanovce v Jackson Hole, zhruba se stovkou dalších lyžařů s červenými tvářemi. Byl únor 2016 a já byl se svými dvěma syny (sedmnáct a čtrnáct let) na zimních prázdninách v Tetonu. Oba stáli kousek ode mě, nevšímali si nás a snažili se skrz zamžené plexisklo kabiny pozorovat hory. Jimmyho jsme potkali pár minut předtím ve frontě na lanovku. Neviděli jsme se skoro rok.

„Jasná zpráva,“ taky jsem zašeptal. „O co jde?“

Jimmy se naklonil tak, že měl obličej jen pár centimetrů od toho mého, a rozrušeně mi sdělil: „Hon na podzim plánuje free solo na El Cap“.

„Nekecej, to je nějaká fáma, ne?“

„Přísahám, že je to pravda.“

Rozhlédl jsem se kolem, jestli nás někdo neposlouchá, ale všichni si pobrukovali písničku Back in Black od AC/DC, která se linula z reproduktoru v kabině. Jimmy na mě zíral s pokleslou čelistí.

„To ti řekl on sám?“ zeptal jsem se ho.

„Jo. Já a Chai to budeme natáčet. Lidi, co o tom vědí, podepsali dohodu o mlčenlivosti, takže to prosím tě nikomu neříkej.“ Elizabeth Chai Vasarhelyiová je Jimmyho manželka a stejně jako on zkušená dokumentaristka.

„Chce jít přes Freerider?“

„Jo.“

„A kdy?“

„Asi začátkem listopadu.“

Když mi došlo, co mi právě řekl, rozbušilo se mi srdce. *Na El Capitan bez lana. To je mazec.*

Já sám jsem na tuhle skálu přes Freerider kdysi lezl. Nebo spíš bych měl říct, že jsem se o to pokoušel. Na vrchol jsem se dostal po několika dnech brutálního úsilí, skála mě mnohokrát sundala, ale každý můj pád zastavilo lano a jištění. Na několika nejtěžších úsecích, klíčových místech, jsem se nezvládl zavěsit za konečky prstů a v rozšiřujících se spárách jsem se za záby neudržel. Prostě jsem musel používat „pomůcky“, takže jsem visel na mechanických zařízeních, která jsem zasouval do spár ve skále. Fixloval jsem. Freerider se jmenuje Freerider právě proto, že se má lézt „volně“, tedy bez technických pomůcek, a lano slouží jen jako pojistka pro případ pádu. Ti nejlepší lezci ho dokážou lézt bez pomůcek, ale nevzpomínám si na jediného člověka, který by cestou nahoru aspoň jednou nespádl.

Co si Alex Honnold myslí? Vylézt na El Capitan znamená zvládnout 900 metrů strmé, lesklé, ledovcem vyleštěné stěny. A on se o její zdolání hodlá pokusit sám. Bez sedáku. Bez jakéhokoli vybavení. Bez pojistky proti smůle. S vírou v přesnost každého svého pohybu, každého kroku. Jediné uklouznutí, o centimetr výš opřený palec, o pár stupňů víc nakloněná bota, špatně sevřený chyt a poletí vzduchem a země mu přitom půjde naproti rychlostí skoro 200 kilometrů za hodinu. Kdyby spádl na Boulder Problemu, což je klíčové místo téhle cesty ve výšce 640 metrů, mohl by letět dolů tak čtrnáct sekund, což je zhruba čas, za který já dokážu přeběhnout fotbalové hřiště na délku.

Věděl jsem sice, že free solo prvovýstup na El Capitan je Alexův sen, ale nikdy by mě nenapadlo, že se o to opravdu pokusí. Když jsem ho v roce 2009 vzal na jeho první zahraniční expedici na Borneo, svěřil se mi, že si s touhle myšlenkou pohrává. V dalších letech jsme spolu byli na lezeckých expedicích v Čadu, Newfoundlandu nebo

Ománu. Na cestách s ním jsem zažil mnoho klasických „alexismů“, jako když mi na úpatí stěny na Borneu vysvětloval, proč neleze s helmou, a to ani na nebezpečně drolivé skále (prý si žádnou nekoupil), nebo když v čadské poušti Ennedi seděl, zíval a prohlížel si kůžičku kolem nehtů, zatímco jsme se já a Jimmy Chin museli bránit čtyřem banditům s noži (prý si myslel, že to jsou nějaké děti). Snad nejklasičtější alexismus se odehrál pod 750 metrů vysokým mořským útesem v Ománu, když si naše lano hodil přes záda a řekl, že až doleze někam, kde podle něho bude „fajn použít lano“, tak zastaví (na takové fajnové místo prý však nikde nenarazil). S Alexem jsme ale taky strávili nespočet hodin povídáním o filozofii, náboženství, vědě, literatuře, životním prostředí a jeho snu o free solu na jedné skále.

Často jsme na něco měli názory přesně opačné, hlavně když přišla řeč na riziko. Ne že bych byl proti lezení bez jistění nějak zaujatý, protože já sám tímhle stylem taky občas lezu. Chtěl jsem jen, aby se Alex zamyslel i nad tím, jak často jeho život může viset na vlásku. Stejně jako spousta lezců jsem měl nepsaný seznam lidí, kteří podle mě moc tlačili na pilu a balancovali na hraně průšvihů. Alex Honnold v něm zaujímal první příčku. Když jsem ho potkal, většina ostatních lidí z mého seznamu už předčasně odešla na věčnost (a zbytek od toho nebyl daleko). Alexe jsem měl rád a nezdálo se mi, že by existovalo dost lidí, kteří by ho na tohle riziko upozornili. Proto mi dělalo dobře, když jsem si mohl hrát na jeho „tátu“, a jemu to zřejmě nevadilo. Vlastně se zdálo, že diskutovat se mnou o riziku při lezení ho baví a moje argumenty přelézal se stejnou obratností a poctivostí, s jakou překonával spáry a převisy. Při našich debatách mi došlo, že pro Alexe Honnolda představuje život prožitý méně než na plný plyn horší osud než předčasná smrt.

Podíval jsem se na svoje dva syny, kteří ještě pořád koukali z okna lanovky a těšili se na lyžování. Alexovi bylo dvacet devět. Kdyby si dovolil dožít se mého věku, mohl by mít kolem sebe víc věcí, ve kterých by našel smysl. Jeho touha po riziku by pravděpodobně ochabla, podobně jako kdysi u mě.

Ale ze všeho nejvíc mě teď, když se mi s jeho plánem Jimmy svěřil, zajímalo, co mám udělat. Mám se mu to snažit rozmlouvat? Dá se to vůbec? Nebo mám tenhle šílený podnik schvalovat a splnění jeho snu podporovat?

„POJEĎ S NÁMI,“ ŘEKL jsem Jimmymu, když jsme vystupovali z lanovky. „Svištíme do Rock Springs. Je tam spousta super sněhu.“

„Rád bych,“ Jimmy na to, „ale nemůžu. Mám toho teď moc. Přijel jsem si jen vyčistit hlavu. Musím zpátky do práce.“

Ťukl si pěstí s Willem a Mattem a pak se otočil ke mně.

Když jsme si v rukavicích dávali pěst, řekl jsem mu: „Asi bych o tom chtěl něco napsat.“ Bleskově jsem se rozhodl, že mi nepřísluší, abych se pokoušel Alexe od jeho plánu odradit. Kdyby si takový cíl stanovili můj syn nebo dcera, snažil bych se mít k jejich rozhodnutí stejný respekt. Bylo by to těžké, ale zkusil bych to.

„Jo, to mi došlo. Zavolám ti,“ řekl Jimmy, zabodl hůlky do sněhu a vyrazil. Za pár vteřin ho pohltilo šero.

V následujících měsících jsem s Jimmym mluvil často. Bylo to už víc než rok, co s Chai natočili svůj první film *Meru*, který režirovali společně. *Meru* vypráví příběh posledního velkého problému himálajského lezení zvaného Shark's Fin, který Jimmy, Conrad Anker a Renan Ozturk v roce 2011 konečně vyřešili. Dobře natočené horolezecké filmy se obvykle chvíli těší zájmu lezecké komunity, ale pak upadnou v zapomnění. Jimmy s Chai však z *Meru* udělali velký hit. Jejich film získal Cenu diváků na festivalu Sundance, byl nominován na Oscara a stal se nejvýdělečnějším dokumentárním filmem roku 2015.

Následně Jimmyho a Chai objevil Hollywood. Společnosti jako Sony, Universal a 21st Century Fox se zajímaly o to, co mají v plánu dál. Jimmy se mi svěřil, že mu jednou bez ohlášení zavolal Evan Hayes, prezident produkční společnosti Parkes+MacDonald. Walter Parkes a Laurie MacDonallová jsou legendární hollywoodští producenti. V roce 1994 se podíleli na založení filmového studia DreamWorks SKG, kde produkovali hned tři oscarové filmy za sebou – *Americkou*